

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Första Kammaren. N:o 24.

Onsdagen den 18 april.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtande och memorial:

n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet; och

n:o 50, angående anslag för utarbetandet af det vid 1892 års lagtima riksdag beslutade register till kamrarnes protokoll med bihang för tiden från och med år 1867; samt

bankoutskottets memorial n:o 7, angående användande af riksbankens vinst för 1893.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse n:o 38, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts under anslagstiteln telegrafverket gjorda framställning.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingressen;

n:o 2, slutmeningen;

n:o 3, angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter;

- n:o 4, angående val af komiterade för tryckfrihetens vård;
n:o 5, angående val af justitieombudsman (och hans suppleant);
n:o 6, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret; samt
n:o 7, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret i fråga om de af dem vidtagna åtgärder i afseende å uppförande af riksdags- och riksbankshus å Helgeandsholmen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: konstitutionsutskottets utlåtande n:o 8, bevillningsutskottets memorial n:o 14, sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial n:o 5 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 2 och 3.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 14 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 44, i anledning af väckt motion om beviljande af ytterligare anslag för låneunderstöd åt enskilda jernvägsanläggningar, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 14 och 17 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 45, angående föreslagna jernvägsbyggnader för statens räkning.

Punkten I.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten II.

Herr Berg, Lars: Då den jernväg, som detta utlåtande afser, är af en mycket stor vikt för de norra orterna, torde det tillåtas mig såsom representant för dessa att uttala mitt beklagande deröfver, att statsutskottet icke ens velat förordra det lilla anslaget till banans undersökande och frågans utredning. Att utskottet derjemte vidhåller och upprepar sin åsigt derom, att byggnadsfrågan icke kan eller bör beslutas annorledes än efter framställning af Kongl. Maj:t, finner äfven jag naturligt och enligt med vanligt bruk liksom med banans internationella betydelse.

*Ifrågasatt
jernvägs-
anläggning
från
Boden till
Haparanda.*

Men just för att Kongl. Maj:t skulle kunna verkställa en utredning är det ju alldeles nödvändigt, att han eger medel till undersökningen och utredningen, och därför synes mig, att statsutskottet bort i denna punkt hafva kommit till ett motsatt slut. Denna bana är enligt min åsigt synnerligen viktig, kanske den viktigaste af de bandelar, som återstå att byggas i landet. Den kommer att gå genom orter, som äro rika på storartade vidder odlingsbara marker, men dessa kunna icke befolkas eller uppodlas utan förbättrade samfärdsmedel, särskildt utan denna jernväg, som skall underlätta afsättningen och tillförseln samt uppmuntra inflyttningen från folkrikare bygd, utan hvilken dessa stora obygders uppodling och kolonisation icke kan verkställas. Banan genomgår slutligen vår finska bygd, som är befolkad med invånare, hvilka hafva finskt tungomål och äro af blandad svensk och finsk stam. Äfven dessa skulle genom denna bana, såsom den sista och yttersta i riket, slutligen få sitt behof af jernvägsförbindelse tillfredsstäldt, och jag behöfver icke här vidlyftigt orda om betydelsen af att tillfredsställa äfven dessa våra svensk-finska bröders intresse och att tillfredsställa det på sådant sätt, att det sammanfaller med vårt lands och rigtas vesteröfver, men icke såsom hittills mot öster. Detta är banans lokala betydelse.

Hvad dess betydelse såsom sammanbindningsled med grannlandet — såsom internationel bana — beträffar, vet jag väl, att här i denna kammare åsigterna äro synnerligen delade, men derom torde flertalet dock vara enigt, att banans byggande *icke kan* uppskjutas, sedan den finska banan blifvit uppdragen till Torneå, hvilket snart torde ske, liksom att dess inverkan på norra stambanans trafik skall blifva synnerligen stor och betydelsefull; och om en gång, såsom jag hoppas kommer att inträffa, Ofotenbanan blir en verklighet, skall denna bandel sannolikt komma att föra den största transitotrafik, som någon svensk bana har att uppvisa.

Emellertid har statsutskottet godhetsfullt motiverat sitt afslag på ett sätt, som, så vidt jag förstår, bör tolkas såsom en indirekt uppmaning till regeringen att taga saken i sin hand, såsom varande den som bäst är i tillfälle att undersöka, om statens intresse fordrar utdragandet af norra stambanan vare sig till Kalix elf eller till Haparanda och, i sådant fall, när och under hvilka villkor ifrågavarande jernvägsanläggning bör komma till stånd. Jag förenar mig i den förhoppningen, att regeringen snart måtte taga denna fråga i sin starka hand, och utan att nu göra något yrkande i det läge, hvori frågan kommit, ber jag att till samma regering få framföra en vördsam och allvarlig bön att — om den åsigt, hvilken jag delar, är sann, att denna bana icke bör företagas utan i förening med skydds- och försvarsåtgärder i Norrland — regeringen måtte låta utreda och för Riksdagen framlägga äfven *den* frågan, ty dessa försvarsåtgärder behöfvas i alla händelser, vare sig banan kommer till stånd eller icke.

*Ifrågasatt
jernvägs-
anläggning
från
Boden till
Haparanda.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
jernvags-
anläggning
från
Boden till
Haparanda.*

(Forts.)

Herr vice talmannen: Motionären har här gjort två framställningar, dels att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition ställa ett förslagsanslag af 25,000 kronor, att redan innevarande år användas till undersökning och utstakning af en jernvägslinie från Boden till Haparanda, och dels att Riksdagen måtte för år 1895 anvisa ett belopp af en million kronor för påbörjande af banbyggnad från Boden till Haparanda eller eventuelt åtminstone till lämplig punkt vid Kalix elf. Den föregående talaren fann naturligt, att utskottet icke hemställt om bifall till den senare framställningen, men beklagade att utskottet icke gjort så med afseende på den förra. Han ville se i utskottets uttalande ett indirekt uttalande för saken. Detta har gifvit mig anledning till att begära ordet och uttala, att jag anser denna banas betydelse vara af den särskilda beskaffenhet, att ingen påtryckning vare sig direkt eller indirekt bör från representationens sida ega rum. Dess politiska betydelse är nemligen större än dess betydelse i öfrigt. Jag tror därför att utskottet handlat fullkomligt riktigt uti att afstyrka förslaget utan att närmare ingå på frågan.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Crusebjörn: Jag skall bedja att få instämma i den förste talarens omdöme om banans så väl lokala betydelse som ock för en utveckling af vår jernvägstrafik i norra Sverige äfvensom om banans stora betydelse beträffande hela öfre Norrlands utveckling, särskildt då man tager i betraktande, att det endast torde vara en tidsfråga, då Luleå—Gellivare-banan kan komma att dragas ut till Ofoten. Jag vill således på det varmaste lägga kammarens ledamöter på sinnet, huru betydelsefull denna bana utan tvifvel är ur flera synpunkter, men jag anser också det vara af största vikt, att man i tid klargör för sig, att denna bana står i nära samband med en annan betydelsefull fråga, nemligen den, att det fasta försvaret i Norrbotten på ett tillfredsställande sätt tillgodoses. Det är nemligen så, att man naturligtvis icke vill — vid kommande oroligheter — underlätta fiendens inträngande i landet genom att skapa för honom gynsamma kommunikationer. Det är således efter min mening af största betydelse att, i samband med frågan om stambanans framdragande till riksgränsen, äfven frågan om Norrbottens fasta försvar tillgodoses.

Här har förut under riksdagens lopp vid flera tillfällen talats om viktiga befästningsarbeten. Det har talats om Stockholms befästande från landsidan, om Göteborgs befästande m. m. Jag håller för min del före, att bland alla försvarsändamål, så när som på det lefvande försvarets utveckling, icke något försvarsändamål är så betydelsefullt och viktigt som det fasta försvarets tillgodosende i Norrbotten.

Jag har velat uttala detta, emedan jag är säker, att motioner i samma syfte som den nu föreliggande komma ofta åter. Jag

anser därför, att det är mycket viktigt, att hvar och eu i sin stad klargör, hvilket förhållande frågan om stambanans utsträckning har till frågan om befästningarna i Norrbotten. Att ingå på vidare betraktelser om betydelsen af dessa befästningar anser jag icke nu vara lämpligt — den frågan föreligger icke nu — utan inskränker mig för närvarande till att på grund af hvad jag nu anfört värdsamt anhålla att få yrka afslag på den väckta motionen och bifall till utskottets hemställan.

*Ifrågasatt
jernvägs-
anläggning
från
Boden till
Haparanda.
(Forts.)*

Herr Alin: Äfven jag instämmer i den förste talarens framställning och det företrädesvis ur den allmänna synpunkt, som han framhöll.

Motionären yttrar, att jernvägsfrågans snara lösning är af största vigt för hela riket. Deri instämmer jag för min ringa del. Jag anser det vara af största vigt för hela riket, att man icke genom att afbryta jernbanebyggandet, utan att åtminstone ställa detta arbetes snara upptagande i utsigt, bibringar invånarne i landet norr om Lule elf den föreställningen, att de äro afsondrade och utkastade från det öfriga riket; och jag anser det ock vara af största vigt för hela riket, att icke dessa fosterlandets barn drifvas att söka sina naturliga förbindelselinier inom Finland i stället för inom Sverige, hvilket lätt kan komma att ske, om den finska banan blir färdig förr än den svenska.

På grund häraf beklagar jag, att omständigheterna varit sådana, att Kongl. Maj:t funnit skäl föreligga att icke göra framställning om åtminstone ett mindre anslag till banans fortsättande, liksom jag också beklagar, att statsutskottet funnit sig böra i så pass kylig ton, som skett, afstyrka motionärens framställning, och att det i sitt afstyrkande till och med uttryckt sig så, som om det verkligen skulle kunna vara möjligt, att byggnadsarbetet skulle afstanna annat än tills vidare.

Något yrkande har jag icke att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 14 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rätt för Kongl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar.

*Angående
disposition af
köpeskillin-
garna för
vissa krono-
egendomar.*

Herr Evers: Jag har icke begärt ordet för att göra något yrkande, som skiljer sig från det utskottet framställt, utan för att framhålla, att, derest utskottets motivering skulle af Riksdagen

Angående disposition af köpekillingarna för vissa kronoegendommar.

(Forts.)

godkännas, densamma kan föranleda till åtskilliga oegentligheter samt äfven ådraga statsverket onödiga kostnader. Sedan utskottet på grund af den utredning, som förekommer i Kongl. Maj:ts proposition angående inköpen för statens räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, redogjort för de inköp, som under sista åren egt rum, och påvisat, att vid dessa inköp ej obetydliga arealer inegor måst förvärfvas, framhåller utskottet i sista punkten af sin motivering följande: »Vid sådant förhållande anser utskottet oegentligt, att äfven dessa marker, såsom nu eger rum, äro ställda under skogsstatens förvaltning; utan synas densamma, der de ej äro af allt för ringa areal och betydelse eller för annat skogsstatens behof användbara, lämpligen böra förvaltas på enahanda sätt som statsverkets öfriga jordbruksfastigheter, så att de, under uppsigt af domänintendenterna, vardas i afseende å utarrendering m. m. likställda med öfriga jordbruksdomäner». Detta utskottets förslag, att vissa för skogsväsendets räkning inköpta jordbruksegendommar borde likställas med statens öfriga jordbruksfastigheter, skulle föranleda dertill, att å de förra komme att tillämpas kongl. kungörelsen den 10 november 1882, angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, och att således dessa egendommar blefve ställda under Konungens befallningshafvandes inseende såsom lokalförvaltning, men häraf måste åter föranledas en ändring af gällande skogsordning den 29 juni 1866 § 2, der det stadgas, att kronoparkerna skola stå under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Om en ändring härutinnan kan anses af behovet påkallad, synes det dock, som en fullständigare utredning, i hvilka fall en dylik öfverflyttning af förvaltningsbestyret bör ske, än hvad i statsutskottets utlåtande nu förekommer, borde åstadkommas.

Om 1882 års grunder skola tillämpas, anhåller jag att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att arrendetiden i allmänhet ej sättes kortare än till 20 år; vidare måste arrendet bestämmas utslutande i penningar och kan således ej till någon del sättas i prestationer, som skulle vara till gagn för skötsel af den angränsande skogsmarken. Stora kostnader komme att drabba statsverket för arrendeuppskattningar, om äfven dessa skulle hållas å torplägenheter, som, skilda från stamhemmanet, blefve utarrenderade, när dessa lägenheter ej synas kunna hänföras under något af de i utlåtandet upptagna undantag. En annan omständighet, som förutsattes vid tillämpningen af gällande föreskrifter för jordbruksdomänernas utarrendering, är, att hvarje jordbruksegendom skall vara försedd med åbyggnader i fullgodt skick, hvadan åstadkommandet häraf omedelbart skulle vålla statsverket dryga utgifter, när, vid inköp af skogsegendommar, de för jordbrukets behof å dem varande åbyggnader mångenstädes äro behäftade med bristfällan eller skulle hafva ombyggnad för att försättas i fullt laga

stånd, för att åbyggnaderna efter syn skulle kunna emottagas af arrendator.

Vidare ber jag få påpeka, att vid utarrendering af kronans jordbruksdomäner fordras alltid, att, för arrendevelkorens fullgörande, borgen eller annan säkerhet skall af arrendatorn ställas, hvilket i väsentlig mån skulle försvåra utarrenderingarna af dessa i allmänhet obetydliga jordbruk, hvilka i de flesta fall utgöras af mindre hemman och torp och hvilka senare upplätas endast tills vidare på uppsägning enligt allmän lag, utan att brukaren eller torparen ställer någon borgen för arrendet, som utgöres genom prestationer, såsom dagsverken m. m.

Der större sammanhängande jordbruk förekommer, har domänintendent anlitats för uppgörande af arrendeförslag, såsom å kronoparkerna Ebbegårde i Kalmar län, Hvitthult i Kronobergs, Bromö i Skaraborgs, Ollestad i Elfsborgs län samt några få andra.

Då utskottets afsigt egentligen torde varit, att i hvarje fall, der vid utarrendering af för skogsväsendets räkning förvärfvad egendom större jordbruk förekommer, anlitandet af domänintendent i berörda afseende ej skulle underlåtas, dock utan att egendomen därför skulle i allo likställas och behandlas som statens öfriga jordbruksfastigheter, så får jag i anledning af hvad jag nu haft äran anföra hemställa, till förtydligande af motiveringen af statsutskottets utlåtande, att med uteslutande af sista meningen: »Vid sådant förhållande anser utskottet» etc., i stället måtte införas: »Vid förvaltningen af dessa marker synes emellertid ej böra lemnas obegagnad den sakkunskap, som står domänstyrelsen till buds hos de i orterna anställda domänintendenterna, hvarför domänstyrelsen, der större jordbruk finnes vid egendom, som för skogsväsendets räkning inköpts, torde så väl vid uppskattning för utarrendering som vid handhafvandet af uppsigten å jordbrukets förvaltning böra anlita vederbörande domänintendent.»

Å denna min framställning vågar jag, herr talman, vördsam samt anhålla om proposition.

Herr Lundeberg: Såsom framgår af utskottets betänkande, har utskottet icke afsett någon förändring i nu gällande bestämmelser i fråga om dispositionen af de köpeskillingar, som inflyta för försålda kronoegendomar på grund af kogl. brefven 1888 och 1891. Utskottet har tvärt om hemställt, att dessa medel må fortfarande användas på samma sätt som hittills, eller inköp af skogbärande eller för skogsbörd tjenlig mark, men utskottet har i sin motivering framhållit önskvärldheten deraf att, då ifrågasvarande inköp göras, och inegor, såsom oftast är fallet, åtfölja den skogbärande marken, dessa inegor, särskildt om arealen är större, blifva föremål för vederbörande domänintendents pröfning och värdering. Möjligen har utskottets formulering icke blifvit

Angående disposition af köpeskillingarna för vissa kronoegendomar.

(Forts.)

Användande disposition af köpeskillingarna för vissa kronoegendomar.

(Forts.)

så lycklig som önskligt hade varit — att döma af den siste ärade talarens anförande. Vi finna nemligen af hans anförande, att åtskilliga svårigheter komme att möta vid tillämpningen af hvad utskottet föreslagit. Då emellertid utskottets syftemål hufvudsakligen eller endast, som jag kan säga, varit, att den speciella fackkunskapen vid kronans öfriga egendomar äfven komme de nyförvärfvade till del, och detta äfven torde kunna vinnas genom den förändrade motivering, som den föregående ärade talaren föreslagit, tillåter jag mig, herr talman, att värdsamt yrka bifall till utskottets förslag, likväl med den förändring af motiveringen, som den föregående talaren föreslagit.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan endast yrkats, att densamma skulle bifallas.

Härefter gjordes proposition i enlighet med detta yrkande, hvilken proposition förklarades vara med ja besvarad.

Vidare anförde herr talmannen, att i afseende på motiveringen yrkats, af herr *Evers*, att den punkt i utlåtandet, som börjar med orden: »Vid sådant förhållande» och slutar med orden »öfriga jordbruksdomäner» skulle utgå och att i stället skulle insättas följande: »Vid förvaltningen af dessa marker synes emellertid ej böra lemnas obegagnad den sakkunskap, som står domänstyrelsen till buds hos de i orterna anställda domänintendenterna, hvarför domänstyrelsen, der större jordbruk finnes vid egendom, som för skogsväsendets räkning inköpts, torde så väl vid uppskattning för utarrendering som vid handhafvandet af uppsigten å jordbrukets förvaltning böra anlita vederbörande domänintendent.»

Härpå gjordes propositioner, först på godkännande af utskottets motivering oförändrad samt vidare på antagande af det utaf herr *Evers* framställda förslag; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 14 och 17 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster, och

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af jord från Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12, 13 och 14 Lomma i Lomma församling af Malmöhus län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 14 och 17 i denna månad bordlagda memorial n:o 13, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1 punkten i utskottets betänkande n:o 6, angående vissa delar af allmänna bevillningen.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 14 och 17 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet för svensk domstol att upptaga sjöförklaring och verkställa undersökning angående sjöolycka, som drabbat fartyg från annat land än Sverige eller Norge, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde, äfvensom att, beträffande öfriga på nämnda lista förekommande betänkan, skulle iakttagas, att sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial n:o 5 sattes näst före bevillningsutskottets memorial n:o 14 och att näst efter sistnämnda betänkande uppfördes sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial n:o 4.

Kammaren åtskildes kl. 1,42 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 20 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 50, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om rätt att utträda ur svenska statskyrkan;

n:o 51, i anledning af väckt motion om utbyte af skollärares rätt till kofoder mot viss ersättning i penningar; och

n:o 52, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 18 kap. 15 § strafflagen.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 219, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande bolags förvärf af jordegendom i vissa delar af landet m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 3.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 9 och memorial n:o 50 äfvensom bankoutskottets samma dag bordlagda memorial n:o 7.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Herr Bergius erhöll på begäran ordet och yttrade:

Jag hemställer, att konstitutionsutskottets betänkande n:o 8, angående ändrad lydelse af § 26 riksdagsordningen måtte på föredragningslistan till morgondagens plenum uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Denna hemställan bifölls, hvarjemte kammaren på framställning af herr talmannen beslöt, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst å nämnda föredragningslista.

Kammaren åtskildes kl. 3,08 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
